

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2023, sen. zn. 29 ICdo 63/2022, ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.63.2022.1

Číslo: 22/2024

Právní věta:

Pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční dlužník pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je v těch insolvenčních řízeních, v nichž lze přihlášené pohledávky přezkoumat pouze při přezkumném jednání, určující obsah popěrného úkonu dlužníka při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání).

Z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající dlužník také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (pravosti) pohledávky (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí). V mezích „určitého“ popěrného úkonu je dlužník vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona, ve spojení s § 410 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti může dlužník (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení. Určitým popěrným úkonem dlužníka je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce.

Uplatní-li osoba nadaná popěrným právem jako důvod popření pravosti přihlášené nevykonatelné pohledávky skutečnosti, které jsou (obecně vzato) v případě, že budou prokázány, způsobilé vést k závěru, že přihlášená pohledávka vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla [např. zaplacením, započtením, prekluzí, narovnáním, privativní novací, nebo dohodou o zrušení (zániku) závazku, včetně námítky, že majitelem (stále existující) pohledávky je jiná osoba než přihlášený věřitel], anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona), pak to, že ve sporu o určení pravosti pohledávky vyjde najevo, že pohledávka nevznikla, zanikla nebo se promlčela jen zčásti, není důvodem k tomu, aby soud žalobě (tam, kde ji podává přihlášený věřitel) zcela vyhověl (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby na výše uvedeném základě žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.2023

Spisová značka: 29 ICdo 63/2022

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory (odporové spory), Popření pohledávky

Předpisy: § 10 zákona č. 191/1950 Sb.

§ 104 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 1791 o. z.

§ 190 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 192 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 193 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 194 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 20 zákona č. 191/1950 Sb.

§ 410 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 44 zákona č. 191/1950 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 2021, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 1. 11. 2017 Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Určil, že pohledávka žalobce (V. V.), přihlášená do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (V. B.) přihláškou P8 (ze dne 21. 11. 2016) ve výši 167.073,77 Kč (dále též jen „pohledávka“), existuje po právu, co do pravosti a výše (bod I. výroku).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 40.067,62 Kč (bod II. výroku).

2. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 18. 7. 2018 zrušil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 1. 11. 2017 a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

3. Rozsudkem ze dne 11. 12. 2018 insolvenční soud:

[1] Žalobu zamítl (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 18.694 Kč (bod II. výroku).

4. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 25. 6. 2019 zrušil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 11. 12. 2018 a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Rozsudkem ze dne 24. 6. 2020 insolvenční soud:

[1] Určil, že pohledávka žalobce ve výši 5.569 Kč existuje po právu co do pravosti a výše (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu o určení pravosti a výše pohledávky žalobce v rozsahu částky 161.504,77 Kč (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci

rozhodnutí částku 39.264,50 Kč (bod III. výroku).

6. Insolvenční soud - vycházejí z ustanovení článku I. § 10 a § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“) - dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

7. V dané věci uplatňuje žalobce nárok ze směnky vlastní, kterou měl dlužník vystavit dne 15. 10. 2014 na částku 150.000 Kč s datem splatnosti 31. 12. 2014. Žalovaný se bránil tím, že vystavil pouze blankosměnku (bez vyplnění směnečné sumy) na řad J. S. (dále jen „J. S.“), a to 26. 11. 2014.

8. Směnku převedl J. S. rubopisem na řad žalobce 7. 1. 2015, tedy po splatnosti, takže žalovanému proti ní přísluší kauzální námitky. Směnka má veškeré náležitosti ve smyslu článku I. § 75 směnečného zákona. Insolvenční soud má dále provedeným dokazováním za prokázáno, že směnka byla vystavena jako blankosměnka, bez uvedení směnečné sumy. Podle ústní dohody o vyplňovacím právu přitom směnečná suma měla být vyplněna v rozmezí částek 5.000 Kč až 15.000 Kč (nikoli částkou 150.000 Kč). S jistotou lze říci, že to bylo nejméně 5.000 Kč, takže insolvenční soud přiznal pohledávku žalobci právě v této částce (spolu s 6 % úrokem) a ve zbytku žalobu (proto) zamítl.

9. K odvolání žalobce (jež se netýkalo vyhovujícího výroku o věci samé) Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 1. 12. 2021:

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020 v bodech II. a III. výroku tak, že určil, že žalobce má za žalovaným pohledávku v celkové výši 167.073,77 Kč (první výrok).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 99.750 Kč (druhý výrok).

10. Odvolací soud - vycházejí z ustanovení § 193, § 194, § 198 a § 410 insolvenčního zákona, z ustanovení článku I. § 10, § 16, § 17, § 75, § 76 a § 77 směnečného zákona, jakož i z ustanovení § 1791 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) - dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí a po zopakování dokazování k následujícím závěrům:

11. U cenného papíru (jímž je typicky směnka) nemusí věřitel prokazovat důvod (příčinu), tedy kauzu směnky. Směnka coby abstraktní závazek existuje nezávisle na existenci kauzy, proto ob stojí i tzv. směnky plané, jež nemají hospodářský důvod. Platnost směnky je dostatečným důvodem vzniku práva na plnění směnkou založeného. Abstraktní povahu směnky prolamuje článek I. § 17 směnečného zákona, představující zvláštní zákon ve smyslu § 1791 odst. 2 o. z. V tomto ustanovení jde výlučně o tzv. kauzální námitky, jejichž původ leží v obecně právních vztazích, které směnku provázejí a směřují jen k obraně proti povinnosti zaplatit směnku, nemohou však účinně zpochybnit ani platnost listiny jako směnky, ani formální platnost nebo materiální závaznost jednotlivých podpisů na směnce. Dlužník může majiteli směnky vznášet jen takové námitky, které mají původ ve vztahu toho kterého dlužníka k tomu kterému majiteli směnky. Protože jde o obranu dlužníka proti povinnosti platit směnku, o jejíž platnosti a závaznosti není jinak pochybností, a protože je zde nesporné abstraktní právo majitele směnky na zaplacení, musí dlužník své námitky doložit i důkazně. Majitel směnky je dostatečně legitimován směnkou samotnou (§ 1791 o. z.), aniž by musel prokazovat důvod vzniku směnky.

12. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. [29 Cdo 1650/2007](#) [který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu], zdůraznil (ve věci týkající se vykonatelné směnečné pohledávky dle směnečného platebního rozkazu), že (zjednodušeně) založil-li žalovaný obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu na výhradě neexistence směnkou zajištěného dluhu, tížilo jej důkazní břemeno ohledně prokázání důvodnosti

této námitky. Proto nebyl správný závěr soudu prvního stupně, podle něhož žalovaný nemůže prokázat negativní tvrzení (o neexistenci kauzy směnky), protože nastupuje povinnost žalobce takové negativní tvrzení vyvrátit, a to tím, že existenci kauzy směnky doloží (v tam projednávané věci prokáže existenci kauzy směnky).

13. Zásada směnečné legitimace spočívá na přísně formálním přístupu ke vztahu obsahu směnky k právům, která ze směnky vyplývají. Směnečná legitimace indosatáře je dána nepřetržitostí řady indosamentů, jež je splněna tehdy, je-li každý z indosamentů tvořících posuzovanou řadu učiněn osobou směnečně legitimovanou, přičemž prvním indosantem musí být vždy remitent. Formální shodnost indosanta a bezprostředně předcházejícího indosatáře (remitenta) je jediným kritériem při zkoumání nepřetržitosti řady indosamentů.

14. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [31 Cdo 4087/2013](#), uveřejněném pod číslem 103/2016 Sb. rozh. obč. (jde o rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, dále jen „R 103/2016“), uzavřel, že blankosměnka se stává směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním; odtud teprve vznikají práva směnečná, a to se zpětnými účinky (*ex tunc*).

15. Při excesivním doplnění směnka dostává jiný kontext, než emitent blankosměnky zamýšlel a s nabyvatelem listiny dohodl. Skutečnost, že směnka má jiný obsah, než bylo ujednání, nemaří platnost směnky. Dlužník se musí vůči případnému výkonu práv z takové listiny bránit ve smyslu článku I. § 10 směnečného zákona. Jeho situaci může značně zkomplikovat převod směnky indosamentem. Byla-li listina vyplněna jinak, než bylo ujednáno, svědčí dlužníku námitka „protismluvného“ doplnění blankosměnky. Jestliže byla doplněna vyšší suma, než bylo dohodnuto, je v této nesprávné části obsažena i správná suma nižší. Do výše částky odpovídající dohodě nejde o porušení dohody, námitka proto v této části nemůže mít úspěch.

16. V projednávané věci lze z důkazů provedených insolvenčním soudem a odvolacím soudem dovodit, že:

[1] V předtisku směnky vlastní vystavené dne 15. 10. 2014 v Plzni je uvedeno tiskacím písmem:

„Za tuto směnku zaplatím 31. 12. (PROSINCE) 2014 částku 150 000 Kč na řad bez protestu J. S., částka slovy STO PADESÁT TISÍC KORUN ČESKÝCH, jako výstavce je označen V. B., přeškrtnutý nečitelný letopočet 1989, podpis výstavce psacím písmem B.“

[2] Ručně psaný text v předtisku směnky je psán velkými tiskacími písmeny, sklon písma a rukopis je shodný.

[3] Dlužník potvrdil vystavení směnky a vyplnění svých personalií a data splatnosti, jakož i podpis směnky, jako důvod vystavení směnky označil dlužník urovnání sporů s J. S., jemuž hodlal uhradit 5 000 Kč.

[4] Na rubu směnky je uvedeno tiskacím písmem: „ZA MĚ NA ŘAD V. V. V PLZNI DNE 7. 1. 2015, nečitelný podpis.“

[5] J. S. potvrdil svůj podpis rubopisu směnky.

[6] Při přezkumném jednání (konaném 9. 1. 2017) popřel dlužník spornou pohledávku co do pravosti s odůvodněním, že mu nebyly poskytnuty finanční prostředky, platnost směnky nepochybně.

17. Na výše uvedeném základě lze uzavřít, že dlužníkem vystavená směnka obsahuje všechny

obligatorní náležitosti, a je tedy platná. Spornou pohledávku (jež má původ ve směnce) popřel dlužník pouze co do pravosti; podle ustálené rozhodovací praxe tak nemůže být její výše předmětem zkoumání v projednávaném incidenčním sporu. Závěr insolvenčního soudu, který měl žalobu v rozsahu určení sporné pohledávky zčásti (ve výši 161.504,77 Kč) za nedůvodnou, neobstojí již jen proto, že své hodnocení založil na skutkovém a právním závěru o platnosti směny. Rozsáhlé dokazování týkající se směnečné sumy tak nebylo namístě.

18. V projednávané věci tedy bylo prokázáno, že dlužník vystavil ve prospěch J. S. směnku vlastní v postavení výstavce (článek I. § 75 směnečného zákona), kterou se zavázal zaplatit směnečnou sumu s doložkou bez protestu ve stanoveném termínu splatnosti. Popřel-li dlužník spornou (směnečnou) pohledávku pouze z důvodu neexistence kauzy, tedy s tím, že jde o tzv. směnku planou, bylo na něm, aby toto své tvrzení prokázal důkazy. To se mu však nepodařilo; dlužník naopak potvrdil, že dlužil J. S. (minimálně) 5 000 Kč, jejichž vrácení bylo zajištěno směnkou.

19. Potvrdil-li dlužník existenci dohody (s J. S.) o úhradě dluhu ve výši 5.000 Kč, pak pro důvodnost žaloby v plném rozsahu svědčil i (nesprávný) závěr insolvenčního soudu, že dlužník vystavil směnku jako blankosměnku. Neuvedl-li dlužník v popěrném úkonu částku, jež dle jeho názoru odpovídá sporné pohledávce (§ 194 insolvenčního zákona), pak nebylo namístě zkoumat rozsah excesu při tvrzeném následném vyplnění směnečné sumy (nad rámec částky 5.000 Kč). Dlužník tak zpochybnil původ sporné pohledávky, aniž se dovolával neplatnosti směny [tuto námitku uplatnil (nepřípustně) až v závěrečném návrhu v odvolacím řízení v rozporu se zásadou koncentrace řízení].

20. Nedůvodnosti (účelovosti) námitky, jež nenachází oporu v zákoně, svědčí i to, že dlužník nikterak nebrojil proti závěru o platnosti směny, když se neodvolal proti bodu I. výroku rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020.

21. Odvolací soud tak (na rozdíl od insolvenčního soudu) dospěl k závěru, že žalobce prokázal, že je směnečně legitimován na základě indosamentu J. S. coby remitenta. Směnka vystavená dlužníkem je platná a otázka směnečné sumy přesahuje rámec incidenčního sporu z popření pravosti pohledávky. Byla-li shledána pravost sporné pohledávky byť ve výši 1 Kč, bylo namístě zcela vyhovět žalobě o určení její pravosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

22. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a zároveň má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, jakož i na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Za dovolacím soudem neřešenou má dovolatel otázku:

Může dlužník popřít přihlášenou pohledávku podle § 192 až § 194 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), co do pravosti a výše dvěma právními jednáními učiněnými odděleně (zvlášť co do pravosti a zvlášť co do výše)?

23. Současně dovolatel dovozuje přípustnost dovolání i prostřednictvím námitky, že v odvolacím řízení došlo k porušení ústavně zaručených práv a svobod „v souvislosti s hodnocením důkazů a zjišťováním skutkového stavu“.

24. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil

a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

25. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel poukazuje na to, že žalobcovu pohledávku popřel co do výše již podáním datovaným 30. 9. 2016, doručeným insolvenčnímu soudu 3. 10. 2016. Následně pohledávku popřel při přezkumném jednání, jež se konalo 9. 1. 2017, co do pravosti; co do výše ji znovu nepopíral, jelikož tak učinil již podáním datovaným 30. 9. 2016. Ustanovení § 192 až § 194 insolvenčního zákona nevyklučuje popření pohledávky ve dvou etapách (zvlášť co do pravosti a zvlášť co do výše).

26. Odvolacímu soudu dovolatel dále vytýká, že překvapivě změnil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020, přičemž nijak nerozporoval závěr insolvenčního soudu, že blankosměnka měla být vyplněna maximálně na částku 5.000 Kč (a neprovedl vlastní dokazování). Závěr odvolacího soudu, že tím, že nepodal odvolání proti vyhovujícímu výroku o věci samé, dovolatel de facto uznal pravost pohledávky, a otázka (výše) směnečné sumy přesahuje rámec sporu o pravost pohledávky (kterou dovolatel nepopřel co do výše), má dovolatel za rozporný s obsahem insolvenčního spisu, z něžž plyne, že pohledávku popřel i co do výše.

27. Míni, že měl-li odvolací soud za to, že není zřejmé, zda popřel pohledávku (i) co do výše, měl jej poučit podle ustanovení § 5 o. s. ř. a § 118a o. s. ř., ve spojení s § 213b o. s. ř., o povinnosti takové popření prokázat (k čemuž odkazuje na označenou judikaturu Nejvyššího soudu).

28. Podle dovolatele odvolací soud postupoval v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. [III. ÚS 3317/15](#) [jde o nálezu uveřejněný pod číslem 70/2016 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu], když jeho rozhodnutí bylo „naprosto nepředvídatelné“. Dovojuje, že jelikož měl odvolací soud za sporné, zda dovolatel unáší důkazní břemeno ohledně tvrzení, že pohledávku popřel co do výše, měl jej o tom poučit a vyzvat jej k doplnění rozhodných skutečností, případně mu za tím účelem poskytnout lhůtu. Svým postupem a vydáním následného vadného rozhodnutí odvolací soud tedy porušil právo na spravedlivý proces dle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo být slyšen dle článku 38 odst. 2 Listiny. Rozhodnutí má rovněž za rozporné se zásadou insolvenčního řízení vyjádřenou v ustanovení § 5 písm. a/ insolvenčního zákona.

29. I kdyby dovolatel popřel pohledávku pouze co do pravosti, nebyl to důvod ke změně rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020 ani v situaci, kdy odvolání nesměřovalo proti bodu I. výroku onoho rozsudku. Dovatel nepodal odvolání proti onomu výroku nikoli proto, že pohledávku (potud) uznal, nýbrž proto, že celou věc nechtěl dále řešit. Blankosměnka byla vyplněna na částku 150.000 Kč v každém případě neoprávněně, takže (dovatel) správně popřel pravost (ale i výši) pohledávky.

30. Závěrem dovolatel namítá, že odvolací soud prvním (měnícím) výrokem přiznal žalobci pohledávku v celé žalované výši (167.073,77 Kč), zároveň ale ponechal v platnosti bod I. výroku rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020, takže přiznal žalobci o 5.569 Kč více, než požadoval.

31. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout s tím, že dovolatel nevymezil žádnou právní otázku, kterou by měl odvolací soud nově posuzovat.

III. Přípustnost dovolání

32. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb.,

občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

33. Na tomto místě Nejvyšší soud především uvádí, že nepřehlédl, že usnesením ze dne 16. 12. 2022, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne v 12.21 hodin, insolvenční soud (mimo jiné) vzal na vědomí splnění oddlužení dlužníka.

34. S přihlédnutím k tomu, že insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka (a povolil mu oddlužení) usnesením ze dne 3. 11. 2016 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), platil pro předmětné insolvenční řízení i v době od 1. 6. 2019 (až do jeho skončení) insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019; srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Vzhledem k ustanovení § 413 insolvenčního zákona části věty před středníkem v rozhodném znění tak insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka skončilo 16. 12. 2002. Podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. a/, odst. 3 až 5 insolvenčního zákona (v rozhodném znění), se od téhož data považuje předmětný spor za spor o určení pravosti pohledávky „pro dobu, po kterou trvalo insolvenční řízení“ (což se promítlo i v záhlaví tohoto rozhodnutí).

35. Dovolání (proti měnicímu výroku napadeného rozhodnutí o věci samé) je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., přičemž v posouzení dovolatelem položené právní otázky jde v daných skutkových poměrech o věc dovolacím soudem neřešenou; v posouzení účinků popření pravosti pohledávky je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

36. Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval především tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

37. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

38. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

39. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a směnečného zákona:

§ 104 (insolvenčního zákona)

(1) Podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit

(...)

b/ seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů (dále jen „seznam závazků“),

(...)

(3) V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků uvede údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků a stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč.

(4) Nemá-li dlužník žádné zaměstnance nebo žádné dlužníky, uvede to v seznamech výslovně. Pro označení osob v seznamech platí § 103 odst. 1 obdobně. Předložené seznamy musí dlužník podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.

§ 190 (insolvenčního zákona)

Přezkumné jednání

(1) Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

(2) Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Není-li dále stanoveno jinak, může se insolvenční správce na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců.

(...)

§ 192 (insolvenčního zákona)

Popření přihlášených pohledávek

(1) Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé; popření pohledávky lze vzít zpět.

(2) Insolvenční správce může při přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek.

(3) Není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

(4) Věřitel může až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání.

§ 193 (insolvenčního zákona)
Popření pravosti pohledávky

O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela.

§ 194 (insolvenčního zákona)
Popření výše pohledávky

O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkům závazek je nižší než přihlášená částka. Ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky.

§ 410 (insolvenčního zákona)

(1) Není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti oddlužení obdobně § 190 až 202. Insolvenční správce se na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) může dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou; to neplatí, jestliže insolvenční soud požaduje, aby se insolvenční správce přezkumného jednání zúčastnil osobně.

(2) Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, ustanovení § 51 odst. 2 tím však není dotčeno; pro toto popření platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.

(...)

§ 1791 (o. z.)

(1) Vzniku a trvání závazku nebrání, není-li vyjádřen důvod, na jehož základě má dlužník povinnost plnit; věřitel je však povinen prokázat důvod závazku.

(2) Jedná-li se o závazek z cenného papíru, věřitel důvod závazku neprokazuje, ledaže to zákon zvlášť stanoví.

Článek I. § 10 (směnečního zákona)

Nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Článek I. § 20 (směnečního zákona)

(1) Indosament po splatnosti směnky má stejné účinky jako indosament před splatností. Byla-li však směnka indosována teprve po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu, má indosament jen účinky obyčejného postupu.

(2) Dokud není prokázán opak, má se za to, že nedatovaný indosament byl na směnku napsán

před uplynutím lhůty k protestu.

Článek I. § 44 (směnečného zákona)

(...)

(3) Protest pro neplacení musí být učiněn, jde-li o směnku splatnou v určitý den nebo v určitý čas po datu vystavení nebo po vidění, v některý ze dvou pracovních dní následujících po dni splatnosti. Při směnce na viděnou musí být učiněn protest pro neplacení ve stejných lhůtách, jaké jsou stanoveny v předchozím odstavci k protestu pro nepřijetí.

(...)

40. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona v době konání přezkumného jednání, při kterém byla přezkoumána předmětná pohledávka (9. 1. 2017). Ustanovení § 192 až § 194 insolvenčního zákona nedoznala změn ani později. Ustanovení § 104 odst. 1, 3 a 4 insolvenčního zákona ve výše uvedené podobě platilo již v době zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (15. 6. 2016, kdy dlužníkův insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení došel insolvenčnímu soudu – § 97 odst. 1 insolvenčního zákona). K rozhodnému znění insolvenčního zákona v době od 1. 6. 2019 (do 31. 5. 2019) srov. odstavec 34. shora. Pro úplnost (v dané věci to nemá význam) Nejvyšší soud připomíná, že ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona v rozhodném znění se aplikuje [v návaznosti na nález pléna Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 2/19](#), uveřejněný pod číslem 223/2019 Sb., na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sen. zn. [29 ICdo 111/2018](#), nebo na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2020, sen. zn. [29 ICdo 19/2019](#)] s vypuštěním podmínky, aby šlo o popření pohledávky věřitele „nezajištěného“. Citovaná ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a směnečného zákona nedoznala změn od vystavení směnky (od 15. 10. 2014).

41. Ve shora ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

1. K možnosti popřít přihlášenou pohledávku co do pravosti a výše dvěma právními jednáními učiněnými odděleně (zvlášť co do pravosti a zvlášť co do výše).

42. K podobě tzv. složeného popěrného úkonu učiněného osobou nadanou popěrným právem, se Nejvyšší soud vyslovil pro poměry konkursní úpravy podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, již v rozsudku ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. [32 Cdo 1726/98](#), uveřejněném pod číslem 76/2002 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 76/2002“). Tam uzavřel, že popření pohledávky přihlášené do konkursu je procesním úkonem, pro který přiměřeně platí ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. a co do obsahových náležitostí ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. Na této povaze popěrného úkonu se nic nezměnilo ani v poměrech úpravy úpadkového práva obsažené v insolvenčním zákoně; srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sen. zn. [29 ICdo 39/2016](#), uveřejněný pod číslem 39/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 39/2019“), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sen. zn. [29 ICdo 48/2020](#), uveřejněný pod číslem 109/2020 Sb. rozh. obč. V [R 76/2002](#) Nejvyšší soud rovněž uzavřel, že popřít pravost, výši nebo pořadí pohledávky lze i eventuálním procesním úkonem, a také tento závěr lze převzít pro poměry insolvenční úpravy. Platí tedy, že popěrný úkon, jímž osoba nadaná popěrným právem popírá v insolvenčním řízení pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky, je procesním úkonem a lze jej formulovat též jako eventuální procesní úkon. Jako eventuální procesní úkon se zpravidla projevuje (může projevit) popření pohledávky co do pravosti, se současným popřením pohledávky co do výše.

43. Osoba nadaná popěrným právem [jíž je ve smyslu ustanovení § 192 odst. 1 insolvenčního zákona

insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé (dlužník v konkursu s omezením účinku popření dle § 192 odst. 3 insolvenčního zákona a přihlášení věřitelé při reorganizaci s omezením účinku popření dle § 336 odst. 4 insolvenčního zákona)] zpravidla v takovém případě formuluje (má formulovat) popěrný úkon tak, že pohledávku popírá co do pravosti [se současným uplatněním tvrzení, z něž popírající dovozuje, že pohledávka nevznikla, nebo že již zcela zanikla, anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona)] a pro případ, že popření pohledávky co do pravosti neobstojí, popírá pohledávku co do výše [se současným uplatněním tvrzení, z něž popírající dovozuje, že dlužníkům závazek (dluh) je nižší než přihlášená částka (§ 194 věta první insolvenčního zákona) a s povinným uvedením údaje o tom, jaká je podle popírajícího skutečná výše přihlášené pohledávky (§ 194 věta druhá insolvenčního zákona)].

44. Pro účely posouzení, zda osoba nadaná popěrným právem popřela přihlášenou pohledávku jak co do pravosti, tak co do výše, pak není podstatné, zda popírající formuloval konečný rozsah popření přihlášené pohledávky postupně (zda nejprve jedním popěrným úkonem popřel pravost pohledávky a následně dalším popěrným úkonem popřel výši pohledávky), nýbrž to, zda tak učinil oběma popěrnými úkony (navazujícími procesními úkony) v takové době a na takovém místě, že tím přivodil zákonem předjímané účinky popření.

45. V usnesení ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. [29 ICdo 16/2016](#), uveřejněném pod číslem 32/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 32/2017“), Nejvyšší soud mimo jiné vysvětlil, že pro insolvenční řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná, fáze začíná podáním insolvenčního návrhu a končí rozhodnutím o úpadku. Druhá fáze začíná rozhodnutím o úpadku a končí rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Tato fáze nemusí probíhat samostatně, ale může (za podmínek § 148 insolvenčního zákona) částečně splývat s první fází. Třetí fází začínající rozhodnutím o způsobu řešení úpadku se provádí přijatý způsob řešení úpadku. Ve čtvrté fázi dochází k vlastnímu rozvržení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi věřitele a ukončení insolvenčního řízení.

46. Obecně dále platí, že přezkumné jednání v insolvenčním řízení vedeném podle insolvenčního zákona je zvláštním druhem soudního jednání, jehož cílem a smyslem je sestavit seznam přihlášených pohledávek, které se považují za zjištěné. V souladu s ustanovením § 189 insolvenčního zákona se provádí podle seznamu přihlášených pohledávek, který obsahuje stanovisko insolvenčního správce ke každé pohledávce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2021, sen. zn. [29 ICdo 76/2019](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2022, sen. zn. [29 NSČR 44/2020](#)).

47. Pouze při přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem pak v rozhodné době bylo možné účinně přezkoumat přihlášené pohledávky insolvenčních věřitelů; srov. § 190 insolvenčního zákona. Lze doplnit, že pro řešení úpadku konkursem platí řečené stále; srov. § 190 odst. 1 insolvenčního zákona v aktuálním znění. Přezkumné jednání je spojeno s rozhodnutím o úpadku, neboť je soud nařídí v rozhodnutí, jímž zjišťuje úpadek dlužníka (srov. § 136 odst. 2 a § 190 odst. 2 větu první insolvenčního zákona). Je tedy procesním institutem použitelným až po rozhodnutí o úpadku dlužníka (až pro druhou fázi insolvenčního řízení). Srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. [29 Cdo 1570/2022](#).

48. Pro poměry popěrného úkonu insolvenčního správce je judikatura Nejvyššího soudu ustálena v závěru, že pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční správce pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je určující obsah popěrného úkonu insolvenčního správce při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání). Srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#), a [R 39/2019](#). Týž závěr se uplatní (s přihlédnutím k ustanovení § 410 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) i pro posouzení rozsahu popření pohledávky dlužníkem. Platí tedy, že pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční dlužník pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je v těch insolvenčních řízeních, v nichž lze přihlášené

pohledávky přezkoumat pouze při přezkumném jednání, určující obsah popěrného úkonu dlužníka při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání).

49. Podstatná je tedy zásadně podoba popěrného úkonu zachycená v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu; srov. opět [R 76/2002](#) a [R 39/2019](#).

50. Protokol z přezkumného jednání, jež se konalo 9. 1. 2017 (B-5), z něž ve skutkové rovině vyšly oba soudy, obsahuje co do popěrného úkonu dlužníka prohlášení: „Dlužník popírá pohledávku P8, a to co do pravosti.“ Upravený seznam přihlášených pohledávek k protokolu připojený (B-6) zachycuje (a doplňuje) výsledek přezkumu u přihlášky pořadového čísla 8 tak, že v rubrice „Stanovisko dlužníka“ je uvedeno: „Popírá pravost“, v rubrice „Důvod popření“ se uvádí: „nebyly poskytnuty finanční prostředky“ a v rubrice „Popírá ve výši“ se uvádí: „167.073,77 Kč“.

51. Každý procesní úkon (podání) účastníka je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůli jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil a tím, co jím projeviti chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádný vliv (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., nebo odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. obč.).

52. V intencích výše řečeného pak ani Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že popěrný úkon dlužníka zachycený v protokolu o přezkumném jednání ze dne 9. 1. 2017 a v upraveném seznamu přihlášených pohledávek k onomu protokolu připojenému, je pouze popřením pravosti pohledávky, nikoli též popřením výše pohledávky.

53. Zbývá dodat, že účinky popření výše pohledávky předjímané ustanoveními § 192 a násl. insolvenčního zákona nevyvolalo (nemohlo vyvolat) dovolatelem prosazované podání datované 30. 9. 2016 (A-17). Šlo o podání, jímž dlužník v první (přípravné) fázi insolvenčního řízení (před rozhodnutím o úpadku) „aktualizoval“ seznam svých závazků předložený v souladu s tehdejšími zněním § 104 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona jako povinná příloha jeho insolvenčního návrhu (A-3), přičemž k předmětné pohledávce v tomto aktualizovaném seznamu uvedl: „Dlužník popírá pohledávku věřitele V. V. do výše, když jistina činí dle skutečného stavu pouze 5 000 Kč. Dlužník podal námítky proti směnečnému platebnímu rozkazu č. j. 41 Cm 24/2016, na 31. 10. 2016 je nařízeno jednání u Krajského soudu v Plzni“. Jakkoli ustanovení § 104 odst. 3 věty třetí insolvenčního zákona ukládá dlužníku i to, aby v seznamu závazků stručně uvedl, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč, nejde nástroj (listinu), jehož prostřednictvím se provádí (byť jen u dlužníka) vlastní přezkum pohledávek věřitelů (to není možné již proto, že u seznamu závazků, který dlužník předloží spolu s insolvenčním návrhem, nepůjde ještě ani o „přihlášené pohledávky“ a že se tak děje před rozhodnutím o úpadku dlužníka). Účelem předložení seznamu závazků je získat podklady dostatečné pro osvědčení skutečností rozhodných pro zjištění úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka (§ 132 odst. 1 insolvenčního zákona), jakož i podklady (stanovisko dlužníka) pro správné rozhodnutí osob nadaných popěrnými právy o tom, zda a v jakém rozsahu mají popřít pohledávku některého z přihlášených věřitelů v té fázi insolvenčního řízení, která je k tomu určena (druhá fáze) a v místě a čase k tomu určenému (při přezkumném jednání). K povaze seznamu závazků srov. v literatuře např. Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 254-255 a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 ICdo 112/2019](#), uveřejněný pod číslem 97/2021 Sb. rozh. obč.

54. Dovolatel též přehlédl, že otázka popření výše předmětné nevykonatelné pohledávky nemohla být předmětem tohoto incidenčního sporu prostě proto, že přihlášený věřitel (žalobce), který se potud řídil (jak se uvádí i v žalobě) vyrozuměním insolvenčního správce o popření pohledávky (podání datované 11. 1. 2017, doručené žalobci 16. 1. 2017, P8-2), se žalobou domáhá pouze určení „pravosti“ pohledávky.

55. Dovolání tak potud není opodstatněné.

2. K účinkům popření pravosti pohledávky.

56. V mezích úvah o účincích popření „jen“ pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele se rozhodovací praxe soudů pro poměry popěrného úkonu insolvenčního správce ustálila v závěru, že z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající insolvenční správce také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí) [[R 39/2019](#)]. V mezích „určitého“ popěrného úkonu je insolvenční správce vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti nevykonatelné pohledávky může insolvenční správce (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#), [R 39/2019](#)). Určitým popěrným úkonem insolvenčního správce je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce ([R 39/2019](#)).

57. Shodné závěry se uplatní (opět s přihlédnutím k ustanovení § 410 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) i pro posouzení účinků popření pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele dlužníkem. Platí tedy, že z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající dlužník také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (pravosti) pohledávky (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí). V mezích „určitého“ popěrného úkonu je dlužník vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona, ve spojení s § 410 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti může dlužník (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení. Určitým popěrným úkonem dlužníka je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce.

58. Účinky popření „jen“ pravosti (nevykonatelné) pohledávky v těch případech, kdy v rámci incidenčního sporu (o určení pravosti pohledávky) vyjde najevo, že důvody popření jsou opodstatněné jen zčásti, se Nejvyšší soud zabýval v konkursních a vyrovnacích poměrech upravených zákonem o konkursu a vyrovnání, přičemž dospěl k závěru, že popření pravosti pohledávky (tj. pouze jejího základu) soudu nebrání v tom, aby tam, kde se popření pravosti ukáže opodstatněným pouze ve vztahu k části pohledávky, vyhověl žalobě o určení pravosti pohledávky pouze zčásti a ve zbytku ji zamítl. Uvedeným způsobem se Nejvyšší soud vyslovil v těch případech, kdy se jako důvod popření pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele uplatní tvrzení, že:

[1] přihlášený věřitel není věřitelem pohledávky, neboť ji postoupil (zcela) jiné osobě (která ji vůči dlužníku v konkursním řízení neuplatňuje), načež vyjde najevo, že přihlášený věřitel postoupil pohledávku jen zčásti; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1206/2009](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 4, ročníku 2012, pod číslem

54);

[2] přihlášená pohledávka zcela zanikla započtením, načež vyjde najevo, že pohledávka zanikla započtením jen zčásti; srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 1206/2009](#);

[3] přihlášená pohledávka z titulu smlouveného úroku z prodlení vůbec nevznikla pro absolutní neplatnost uvedeného ujednání vzhledem k výši sjednané sazby úroku; Nejvyšší soud uzavřel, že žalobu o určení pravosti takové pohledávky lze zamítnout jen v rozsahu, v němž požadovaná sazba úroku z prodlení převyšovala zákonnou sazbu úroku z prodlení; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. [29 Cdo 4704/2010](#), uveřejněný pod číslem 81/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 81/2012“);

[4] přihlášená pohledávka se zcela promlčela; načež vyjde najevo, že pohledávka se promlčela jen zčásti; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4 2012, sp. zn. [29 Cdo 4268/2010](#).

59. Tyto závěry se obdobně uplatní (mohou uplatnit) též v poměrech upravených insolvenčním zákonem, což dokládá rozsudek ze dne 30. 10 2014, sen. zn. [29 ICdo 30/2012](#), v němž se Nejvyšší soud přihlásil pro insolvenční poměry k závěru formulovanému v [R 81/2012](#).

60. Jinak řečeno, uplatní-li osoba nadaná popěrným právem jako důvod popření pravosti přihlášené nevykonatelné pohledávky skutečnosti, které jsou (obecně vzato) v případě, že budou prokázány, způsobilé vést k závěru, že přihlášená pohledávka vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla [např. zaplacením, započtením, prekluzí, narovnáním, privativní novací, nebo dohodou o zrušení (zániku) závazku, včetně námítky, že majitelem (stále existující) pohledávky je jiná osoba než přihlášený věřitel], anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona), pak to, že ve sporu o určení pravosti pohledávky vyjde najevo, že pohledávka nevznikla, zanikla nebo se promlčela jen zčásti, není důvodem k tomu, aby soud žalobě (tam, kde ji podává přihlášený věřitel) zcela vyhověl (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby na výše uvedeném základě žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítl.

61. Je rovněž vyloučeno (účinkům způsobilého popření pravosti nevykonatelné pohledávky odporuje), aby tam, kde insolvenční soud postupuje způsobem uvedeným v předchozím odstavci (tak, že žalobě přihlášeného věřitele o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítne), vyhověl odvolací soud odvolání přihlášeného věřitele (žalobce) proti zamítavé části výroku o věci samé jen proto, že popírající (dlužník nebo insolvenční správce) coby žalovaný nepodal odvolání proti vyhovující části výroku o věci samé.

62. V poměrech dané věci byla předmětem popření pravosti nevykonatelná pohledávka přihlášená věřitelem (žalobcem) do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka podáním datovaným 21. 11. 2016 tak, že sestává z jistiny (směnečné peníze) ve výši 150.000 Kč, splatné 31. 12. 2014, a z příslušenství ve výši 17.073,77 Kč, sestávajícího z 6% úroku z prodlení počítaného od data splatnosti jistiny do vydání rozhodnutí o úpadku (celkem 167.073,77 Kč). Jako důvod vzniku pohledávky se v přihlášce uvádí „směnečný závazek“. „Další okolnosti“ jsou v přihlášce formulovány již jen tak, že Krajský soud v Plzni (u kterého je založen originál směňky) vydal dne 4. 4. 2016 pod č. j. 41 Cm 24/2016-12, směnečný platební rozkaz, který nenabyl právní moci, neboť dlužník proti němu podal námítky. Jako přílohy připojil věřitel k přihlášce kopii směňky a směnečný platební rozkaz. Dlužník jako důvod popření pravosti směnečné pohledávky namítl, že mu „nebyly poskytnuty finanční prostředky“ (že nebyl důvod blankosměňku vyplňovat). Oba soudy pak neměly pochyb o tom, že dlužník má (v návaznosti na ustanovení § 1791 o. z.) takovou (kauzální) námítku [vzešlou z jeho vztahu k původnímu (poslednímu) majiteli směňky (J. S.)] k dispozici. Vyšly totiž z toho, že indosace směňky na nového majitele (žalobce coby nabyvatele směňky) měla ve smyslu ustanovení článku I. §

20 odst. 1 směnečného zákona účinky obvyčejného postupu.

63. Skutečnost, že dlužníkem uplatněný důvod popření pravosti pohledávky se neuplatní (nebyl prokázán) v rozsahu částky 5.000 Kč a že rozsudek insolvenčního soudu nabyt právní moci ve výroku, jímž insolvenční soud žalobě ohledně této částky a odpovídajícího 6% úroku vyhověl (jelikož dovolatel jej nenapadl odvoláním), pak ve smyslu shora uvedených závěrů nemůže být důvodem k tomu, aby odvolací soud žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl i ve zbývajícím rozsahu (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Právní posouzení věci odvolacím soudem proto potud neobstojí.

64. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovou vadou je v rozsahu částky 5.569 Kč postiženo i dovoláním napadené rozhodnutí. Jak správně upozornil dovolatel, jestliže pravost pohledávky co do částky 5.569 Kč určil odvoláním nenapadeným bodem I. výroku rozsudku ze dne 24. června 2020 již insolvenční soud, pak odvolací soud se mohl věcně vyjádřit jen k otázce určení pravosti pohledávky ve výši 161.504,77 Kč, nikoli ve výši 167.073,77 Kč, jak prvním výrokem svého rozsudku nesprávně určil odvolací soud.

65. Právní posouzení věci odvolacím soudem tedy neobstojí co do posouzení účinků popření pravosti pohledávky dlužníkem a napadené rozhodnutí je zčásti postiženo též vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislého výroku o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.). Dalšími dovolacími námitkami se pro nadbytečnost již nezabýval.